

به نام ایزد یکتا

In the name of God

پردیسه‌های ایرانی

فردوسهای کویری

Iranian Gardens as Desert Paradises

نگارنده :

پری ناز باستانی اله آباد

Parinaz Bastani Allahabad

کارشناس ارشد معماری

عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد اردستان

M.Sc. in Architecture

Winter of 2005

نگارنده: پری ناز باستانی اله آباد*

پردیسه‌های ایرانی، فردوسهای کویری

واژه های کلیدی: پرونگرایی، پردیس، تضاد، تقارن، تکرار، درونگرایی، کشش، کویر، گردش آب، هندسه

چکیده:

کویر، به عنوان نمادی از سوزا نندگی و تشنگی، بخش عظیمی از سرزمینمان ایران را در بر گرفته است و به فراخور همین ویژگیها، مردمان این خطه در پی قرون متمادی با فراست و تدبیر با ناملایمات آن دست و پنجه نرم کرده اند و خشونت و سختی آن را به نرمی و ملاطفت مبدل ساخته اند. پرداخت به فن و هنر معماری نیز جزئی از آن تدابیر بی بدیل است و «پردیسهها» به عنوان عضوی از اعضای بی شمار معماری سربلند این سرزمین، از جایگاه ویژه ای برخوردارند که از جوانب و دیدگاه های متفاوتی، قابل تامل، بررسی و تحلیلند. این فردوسهای کویری، به سان گوهری گرانبها بر پهنه زرگون کویر می درخشند و بر این ایده صحنه می گذارند که مردمان این خطه پر بها بر این باور بوده اند که برای پیشرفت و آبادانی، پا بر این جهان نهاده اند و آنانی که بیشترین تلاش را در این راستا به ثمر رسانند، از اجر و منزلت بیشتری در این جهان و نزد پروردگارش برخوردارند.

این مبحث سعی بر آن دارد تا تحلیلی قیاسی بر چگونگی گونه شناسی کالبدی پردیسه‌های کویری ایران داشته باشد و تشابهات و تفاوت‌های تدابیر گذشتگان را برای هماهنگی با شرایط و ویژگیهای اقلیمی، در این بهشتهای خفته در دل کویر، بررسی نماید. اهداف اصلی این مبحث عبارتند از:

1. آیا فلسفه ای خاص در شکل گیری پردیسه‌های کویری تأثیرگذار بوده است؟
2. آیا عناصر مشابهی در باغهای کویری ایرانی سازنده کالبد آنها هستند؟
3. هندسه نظام دهنده عناصر تشکیل دهنده باغهای ایرانی کدام است؟
4. کیفیتهای فضایی و پیامهای مستتر در ساختار کالبدی پردیسه‌های کویری ایران کدامند؟

مقدمه:

پردیسه‌های ایرانی آفرینشی هنرمندانه در دل سوزان کویرند که چونان فرشی گهربار بر خاک تافته کویر گسترده شده اند. جویهای روان، درختان سر به فلک کشیده و سایه گستر، گل‌های رنگارنگ و معطر، درختان میوه دار، صوت دل انگیز پرندگان و کوشکهای با شکوه؛ در دیاری سوزان؛ همگی تصویری زمینی، از تصویری ماورائی و یادآور تشنگی انسان و جستجوی او جهت دستیابی به ذات مقدس الهی و آسودگی در بهشت در جوار حقتند.

* مهندس پری ناز باستانی اله آباد، کارشناس ارشد معماری و عضو هیئت علمی